Број 90 У Новом Саду, у петак 25. априла 1908. Година XLIII.

„Застава“ излази сваки дан дванута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист.)

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул, бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Грабеж.

Јуче смо изнели, шта се догађа по некојим нашим манастирима, и како се на врат на нос, будзашто, испод жита продају свиње и трампе коњи и т. д.

Из тога се види шта може сад наступити. Ово је био тек почетак. А за тим би без сумње у некојим манастирима дошло узастопце и оно друго. Неки настојатељи као да су вољни да нарочито цео живи фундус инструктус, а поред тога и све друго што се може, продаду по јефтину цену, а да без сумње још мању цену уведу у протоколе примања. Разуме се ко хоће да продаје испод руке, па да се не зна права цена, не може продати свакоме, већ онима само у које имају вере да не ће одати праву цену. А ко тако продаје, мора пустити да и онај други заслужи.

Свега овога било је у манастирима и сувише. Али је бар сад требало да престане. И саборски ће одбор без сумње најодлучније поступити. Доста је било свачега. Пропадају нам школе, наша просветни радници трпе оскудицу, а зар да се по манастирима још увек развлачи. Цео наш народ жели да то једаред престане и то мора престати. Ако се сад на почетку кад је потврђена манастирска уредба дозволи свашта, онда ће то свашта и којешта одомаћити се, ући у обичај и биће још теже искоренити но сад.

Видели смо шта се хтело са манастирском штампаријом. Чим је потврђена манастирска уредба, управа манастирског семеништа хтела је манастирску штампарију да препише на семениште, но то је спречио фишкал народних фондова др. Красојевић. Суд је одбио да се манастирска штампарија преноси и преписује.

У „Застави“ је врло добро примећено, да потврдом манастирске уредбе ствар није свршена. Док се та уредба уведе биће још много борбе. Саборски одбор имаће у томе највише муке и неприлике. Али нека иде смело напред, јер ће наићи на најодлучнију помоћ народа, коме је већ довлогрдило досадање стање по нашим манастирима. Дабогме да би народ најволео да се цела ствар реши у миру, али ако устреба, он је готов на све жртве да једаред дођу наше ствари у ред. — Толико да се зна

О бројном опадању нашега народа.

— Др. Д. К. Сотин. —

Зашто је сушица баш у нашем народу јако раширена?

III.

Сад можемо одмах да пређемо на друго питање: Зашто је јехтика баш у нашем народу тако раширена? Јер нема сумње, да наш народ у том погледу стоји међу првима. О том би се дала написати читава књига. Наш народ је у многом погледу претеран. Које због незнања а богме и из обести, претераности, сам чини атентат на своје здравље. Да споменем само јело и паће. Ту се претерује у сваком погледу. Народ сам каже: Кад постам да цокнем, кад мрсни да пукнем. То је истина, а не ваља ни једно ни друго. Неко једе скоро пола године лука, пресна купуса, обарена кромпира, напије се после ракије у бартији, хули Бога туче се и онда је то побожно. То није ни побожно ни за здравље добро. Кад опет мрси исто тако претерује. Онда се једе као за инат. Јело се и не носи са астала. Па тек пиће.

Узимамо, Божић, Ускрс, крсно име, свадбу итд. — Ту се чине чуда невиђена а све да се покаже: „шта Србин може и како је добар домаћин и гостољубив“. Сећам се једног случаја из мог ђаковања Дошла к мени три друга у госте, у Сентомаш. Па наравно како је тамо обичај, морали смо ићи скоро од куће до куће. И свугде се пило, као да смо, што рекли, набаждарени. Хоћеш, нећеш, мораш. Домаћин, наздрави, испије чашу „за бело“ и изнутра запали жигицу. Тако треба пити вели.

Један од мојих пријатеља био је слабији, није могао то да издржи и ноћио је код другог домаћина. Кад сам сутра дан запитао: Како наш гост? рекао ми је сав блажен у лицу, са задовољством једног Сентомашана: Добро је, дивно смо угостили, све је беле, шлинговане јастуке — убљувао. Није то само тако у Сентомашу, тако је то мање више свугде, а то ради не само народ, него и интелигенција.

Позову ме једаред у Чаковце, једном богатом Чивутину. Баш је био њихов Ускрс. Одем тамо. За астором седи стари Чивутин, његов шура и три зета, На столу боца воде и чаше. Седе и разговарају. Кад сам свршио свој посао, седнем на кола и пођем кући. Путем сам премишљао, како ти људи живе, а како ми. Кад мени дође брат или ја одем к њему, а ми весели што смо се видели, па од весеља, дај да се трујемо. Пијемо колко нам не треба, у пићу стварамо куле у ваздуху а сутра дан лежимо као робље болесни. Ми до четрдесет година чинимо сваки дан атентат на наш стомак, а после четрдесет хоћемо да га поправљамо. Слабимо тело, трошимо време и новац узалуд, а други дотле напредују. Ово нисам читао из медицинских књига, него сам доживео и видео.

Требало би ми људи, по облику божјем, са разумом, да се угледамо на животиње без разума, и да узмемо пример од њих.

Коњ неће са сваког бунара ни воду да пије, а ми трпамо у себе што нам дође под руку. То је страшно, кад знамо, да свугде и на сваком месту, облећу око нас наши највећи непријатељи, бацили туберкулозе и чекају час, кад ћемо наше тело тако ослабити, да они могу без запреке господарити у њему.

Наш ратар поједе до жетве сав смок, што га је спремио за зиму, а о жетви при тешком послу једе леба и лука.

Немац до њега једе шунке и пије вина. Али овај н. пр. о црквеној слави води госта да му покаже где су му њиве а не пије с њиме на смрт и живот.

Дакле узрок што се јехтика међу нама толико шири јесте, наш неуредан живот и због тога телесна слабост.

О становима нећу ни да говорим, јер то је расправљано у јавности већ више пута.

Споменућу неку неоправдану родбинску и пријатељску пажљивост код нас Срба. Кад је код Немца неко болестан од јехтике и лекар упозори околину да болесник не сме пљувати свуда по соби, јер тиме шири клицу болести, то се слуша: Немац каже: Жао ми је драги што си ти болестан, али помоћити нећемо тиме, ако се и ми разболемо. Тражићемо помоћи и радити све што можемо да оздравиш, али да се и ми не разболемо, ти немој пљувати по својој соби него у ово сандуче.

Код нас је другачије. „Како би ми то њему казали!? Не дај Боже да умре, па да читавога века жалимо „што смо га

ПОДЛИСТАК.

Мој жуљ.

Из богословске моралке.

Око један сат по подне, јулија месеца једнога дана тако је била врућина и запара, да ниси могао ни живе душе видети, у малој варошици славонске митрополе. Све се завукло по кућама и склонило од сунчане жеге и припеке; неко прилегао да проспава, а по која домаћица свршава у кући омање послове, само неће напоље, док не захлади. Баш у то доба, кад је све мирно и никог нема, указа се једна висока и окрупна појава у мантији, са златним ланцем и „одликованим“ крстом о врату, спуштене главе, лагано, тако рећи нечујно се вуче поред кућа.

У танком, скоро провидном и дубоко урезаном реформу, извалила се босоногa „пријатељица“ на канабе у соби, са полу-затвореним шпалетнама држећи тек у рукама новине и погледајући сваки час на врата предсобља.

Смирени „крстоносац“ лагано улази и после обична и пристојна поздрава, чисто узнемирено пита, је ли господин код куће?

Она: Устаје, тражи папуче, а затим пружајући му руку одговара није, отишао је службеним послом у једно село.

Он: Мени се чини да сам га спазио кроз прозор провести се на колима и зато сам дошао да вам време прекратим, — но за сваку сигурност ипак сам питао, је ли код куће.

Она: Ја сам се надала, шта више очекивала сам, да ће то доћи.

Он: Збиља, код вас ми је увек било најугодније; — него, да се ове шпалетне још већма и баш сасвим затворе, биће још угодније, јер напољу је страшно врућина, и одлази к прозору.

Она: Немојте забога сасвим затворити, шта ће слушкиње рећи; или ако још ко наиђе?!

Он: Може нам само завидити, како у лепој хладовини уживамо.

Она устаје и иде к прозору, да му неда шпалетне затворити.

Он ју гура, она се отима док јој најпосле он стане на ногу.

Она: Мој жуљ! мој жуљ! Идите к врагу, нисам мислила да сте тако нестесан, тежак сте као дромедар. Љутита одлази на канабе и јауче, мој жуљ, мој жуљ!

Он је моли за опроштење, долази јој хвата је за ногу и хоће да је пољуби.

— — — — — — — —

Две стране госпође изненада и у невреме долазе код пријатељице само тек толико да се најаве, јер одмах жељезницом морају даље отпутовати.

Она: Сва црвена и збуњена тражи папуче. Ах, сад смо пропали!

Он: Тражи крст, појас и најпосле излази и без појаса.

После кратке посете.

Он: Боле ли те још жуљ?

Она: Ох, луде мене! Заклела сам се, да вас никад више ни у кућу не ћу пустити, јер сам ради вас већ била и у новинама, — па ме ево опет ђаво нанесе. Шта ће сад ове рећи?!

Он: проба да ублажи тај непријатан утисак, а на то госпођин муж долази.

Она: Имала сам визиту, погоди кога, — а после њих дошао је господин и тако нисам била сама и није ми било дуго време без тебе.

Он: Та ја сам баш сад пред вами ушао мислећи, да сте код куће, па да одиграмо коју партију „кадриле“.

Муж: Ви сте господине увек били пажљиви према мојој кући и ја сам Вам зато много благодаран. Жено, наручи црну каву и мало вина да се донесе, па онда хајде на посао! При картању муж случајно опружи своје ноге под столом и дотакне се жениних ногу.

Она: Мој, жуљ, мој жуљ; зла ти баш ништа не пазиш, како си ме увредио!

Муж: Опрости, нисам хтео.

Он: Зар милостива има жуљеве? Зашто ми то нисте рекли, ја знам врстан лек против жуљева и првом згодном приликом, ја ћу вам све излечити.

У хладовини са картама, при црној кави и чаши хладна шприцера дочекаше и мрак. При растанку.

Она: Г. ректоре не заборавите на лек, за мој жуљ!

Истина.

увредили! Не могу му то казати па ма се сви разболели.“ Ето видите то је велика погрешка.

А често сам пута слушао где болеснику у очи кажу: Е мој брате, готов си ти, умрећеш, тако је исто био тај и тај болестан па је кроз неколико дана умро. То им није страшно, а не могу болеснику рећи да не пљује свуда по соби.

Има случајева где због те луде непажљивости убију болесника. Узмимо само овај случај. Неко болује од тифуса. Код те болести образују се чиреви у дренима. Док се ти чиреви образују и залече траје обично нешто преко три недеље. Доктор забрани сваку чврсту рану, допусти млеко, чисту супу, вина по мало. Кад болеснику буде мало лакше обично захтева да једе све оно што није за њега. Околина, место да слуша лекара, чини по вољи болеснику, јер забога, ако случајно умре пани „понуде“ није добио. Та „понуда“ озледа по ново чиреве у дренима и болесник баш због тога умре.

Али савест је мирна, главно је да је понео „понуде“ на онај свет. Јехтака се дакле за то тако страшно шири у српском народу, што не живи умерено и уредно, тиме слаби своје тело, те ово нема довољно отпорне моћи против болести.

Патриотизам владике Мирона.

Пишу нам из Пакраца: Поводом вести у последњем броју „Привредника“ владаци о Мирону, како је његово срце топло за сваку народну ствар, помислио би многи да је владика Мирон заиста такав. Додуше, сваки наш владика требао би да је такав, али је на жалост код нашег владике сасвим противно. Ево доказа:

У једној својој божићној посланици апеловао је наш „смирени“ владика на своју паству, да сваком приликом п[illegible]ова начело „свој своме“. Но Његуш вели:

„Добар пастир јер што каже ином
И сам својим потврђује чином“,

па би смо онда прво очекивали од нашег владике, да нам он да примера у томе. Доиста, он нам и даје пример, али тај је пример сасвим противан ономе, што је наш владика препоручивао у својој посланици. Поред три српске шпецерајске радње у Пакрацу (до недавно било их је пет), владичански двор купује шпецерајску робу у франковачком дућану. „Хајке и Борка“ На свом двору нема наш владика ни једног Србина постужавтеља, — јер му Срби по његовом властитом признању нису доста поуздани, — већ све саме неке Немце и ко би их све знао шта су. Замислите само, како то изгледа, кад нам српски православни владика служи архијерејску литургију, а његов лични слуга, Немац, стоји иза њега и крсти се на католички начин, на очиглед свог народа. Како то утиче штетно на нашег сељака, не треба ни говорити!

Ова чињеница, коју ћу сада навести још га лепше карактерише као „правог народног владику.“ Међу овдашњим српским учитељским приправницима има сва сила сиротиње, која живи из дана у дан о сухом хлебу. Прем а владика наш то добро зна, ипак се није никада нашалио, да позове ту сиротињу себи на ручак. Шта би му фалило, кад би неколицини од њих давао сваки дан, макар само варива, кад и онако остаје увек јела на претек? Е, али шта би радили онда његови „поуздана“ Немци, који тим јелом хране своје свиње, продају их и тако стварају себи капитал, па није искључена могућност да ће владикина „најпоузданија особа,“ „дворски економ“ Немац Венцл, који по двору жари и пали, као да је он владика, бити кадар основати већу закладу од самог владике.

Има још доста сличних ствари, али држим, да их није све потребно износити, јер и ово горе наведено врло добро документира патриотизам нашег владике а и то, како топло бије његово срце за српски народ.

Истина и правда.

Раухова песма.

Како из Загреба јављају, свирала је домобранска музичка капела између осталих песама и песму „О ду либер Аугустин.“ На то светина почне демонстрирати против бана Рауха. Јер ту песму сматрају у Загребу „Рауховом песмом,“ дабогме из потсмеха. Војничке власти на то поведу истрагу против капелмајстора, што је свирањем те песме дао повода оним демонстрацијама. Капелмајстер се изговара, да ту песму свирају и све остале војне капеле, а није његова кривица, што је публика демонстровала.

Наше време.

У наше време све се већма пробија мисао, да су сви људи једнаки, да велике титуле не значе ништа, а поштење да је све. Зато све што чини поштен сиромах, није недостојно никаквог великаша. Да наведемо један пример. Норвешки краљ Хакон, седајући на престо, одбацио је све велике церемоније око крунисања. Ових дана био је на његовом двору у гостима енглески краљевски пар. Краљ Хакон понуди једног дана своје госте, да се с њиме извезу до Халменколена, једног лепог места у околини норвешке престонице Кристијаније. — Ови пристану. Место дивних кочија са коњма од расе узеше најобичнији електрични трамвај, којим се вози и најсиромашније грађанство и извезоше се. Ова једноставност учинила је у грађанству најлепши утисак.

Ископнине најстарије вароши.

Американски гласовити археолог Едгар Бенке ископао је најстарију историчку варош Ур у Месопотамији, из које се Аврам иселио у Ханан. Дуго је молио султана, док није добио дозволу за ископавање, који је због верских разлога ствар одуговлачио и на послетку је добије. На прве рушевине наиђоше у дубини од 5 метара, које су заузимале у дужину отприлике један километар и по, а у ширину преко 1 километра. Ту су нашли на најстарију цркву. Први натпис нашли су на једној цигљи, а та потиче из 2750. године пре Христа. После су нашли неке вољкасте цигље, а археолози веле за исте да потичу из 45 0. године пре Христа. Најдрагоценија је глава једног кипа од алабастера, која потиче из 3800. год. пре Христа и један крв, без главе мали кип, чију су главу после даље нашли. Овај потиче из 4500. год. пре Христа Глава је с тога важна, што на досадањим вавилонским киповима никако нису нашли семитског (чивутског) карактера, дочим овај је прави семитски тип. Лице дугуљасто и мршаво, усне танке, нос је пак орловски. Очи, које су од елефанске кости начињене прилепљене су у рупе смолом. Из кога је која ствар, сведочи на њој нађени натпис. — Када су Арапи чули, да се ту откопавају веома скупоцене старине, навале на раденике и све им отму. Но ипак је пошло за руком турским властима, да поврате од Арапа ове старине. За сада је услед овог напада ископавање престало.

Борба с бикови

Нама се кожа јежи, кад читамо како је у доба првог хришћанства обесни римски цар Нерон хришћанско робље изводио у циркус међу дивље зверове и онда се он и цела латинска публика веселила, гледајући, како дивља зверад на комаде кидају несрећно хришћанско робље. Што нас страши, то је да је онда свет могао уживати у томе, гледајући где се просипа људска крв. А шта да рекнемо о данашњим Шпањолцима? У њих је и дан данас у моди борба с биковима. Изведу бика и онда га неколико људи, који се вежбају у тој борби (матадори) дразе црвеним заставама. Ових дана је таквој једној борби неколико матадора пало на жртву. Једног је један разјарен бик набо на рог.

Мајмунска влада.

На једном броду, који се кренуо из Калкуте за Америку, било је 400 мајмуна. На броду је био и један припитомљен мајмун, који у својој доколици зађе па поотвара све кавезе, у којима су били мајмуни позатварани. Ови изиђоше и онда наста прави лом на лађи. Морнари их хтедоше похватати, само што мајмуни беху много хитрији, те се у тренут ока попеше на највиша места. Нису знали како да их похватају. Међу тим капетану падне; сретна мисао на памет. — Нареди кувару, да намеси доста колача и да их све замеси јаком ракијом. Кад су колачи били печени, поређаше их по палуби, где би их мајмуни могли спазити. Ови се на то сиђоше и све поједоше Ракија их поче хватати, те полегаше и поспаше. На то их морнари похватају и стрпају у кавезе.

Народно здравље.

Јектика и заједничка постеља.

Новија истраживања све јасније доказују, да здрав човек лако прими јектику само онда, ако је за дуже време у непосредној близини јектичава болесника. Нарочито је опасан такав болесник у оном тренутку, кад се искашљује, кад киха, кад из непосредне близине другом брзо говори и т. д. Чим то знамо, не мора нам се нарочито доказивати, да је заједничка постеља са јектичавцем најзгодније место за ширење заразе. Ту болесник здравом дува и кашље у лице; ту се заражена пљувачка и хракотина његова расипа на све стране; ту његов су-низ зној натопи и окваси постељске хаљине; ту његова загађена рука доспе и до тела оне особе, која с њиме лежи: па није онда чудо, ако га клицом своје болести зарази...

А колико је наших сељачких кућа, где сва домаћа чељад — и старо и младо, и кашљаво и сиплјиво, и здраво и болесно — у једној постељи, а често баш и под једним губером леже! Колико је и варошана, који по двоје и по троје у једној постељи ноћи проводе!?... Па онда се још питамо, како је овај или онај јектику захватио! *„Здравље“.*

*

Шта чека децу пијанаца.

Алкохол затире и зачетак у мајчиној утроби Ево томе два ужасна примера. Потпуно здрава, лепо развијена и крупна девојка од здравих родитеља уда се у својој 19. години за неког пијанца и роди с њим петоро деце. Од њих је било: прво рахитично (с кривим размекшаним костима), друго болесно, треће сакато, четврто нормално, али је убрзо умрло од запаљења мозга, а пето мртво-рођено и са четири прста на рукама и ногама.

Друга нека девојка, кћи неког пијанца, уда се опет за пијанца, и роди с њиме 22 деце. Од њих је 17 живо рођено, а 5 мртво. Од живорођених остало је само 6, а сва друга помрла су од запаљења мозга — и то све пре 11. месеца свога живота. *„Здравље“.*

Брзојави „Застави“.

Стигли 24. априла.

Угарски сабор.

Будимпешта. Бијањи је бранио Кошутову странку од Сапавошевих напада и дуго говорио о народносном питању.

Прослава владарева.

Беч. Немачки владари поздравили су Фрању Јосифа. Немачки цар је у ½10 стигао са женом и децом. Пољубио се и загрлио с Фрањом Јосифом.

Главни уредник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Константин Брадаровић.

ПОТРЕБУЈЕМ
два шегрта
за моју
ЛИМАРСКУ РАДЊУ.
Ступити може одма.
Милош Смајић, лимар
511 3—6 Нови Сад,
Ћурчиска улица бр 29.

ПОТРЕБУЈЕМ
6 добрих радника
за моју опанчарску радњу.
301 6-6 Јован Коњевић
Ада.

Имадем на продају
три велика огледала, три фине столице, три мраморна стола и све друге ствари које спадају у берберску радњу. Обратити се радња на Стевана Панића у Руми. 364 4—5

Женидбена понуда.
Удовац без деце, 37 година стар, с платом од 1200 круна годишње, тражи себи за жену девојку или млађу удовицу без деце са нешто мираза. Понуде са сликом треба слати на администрацију овог листа под знаком „МЛАД УДОВАЦ“.
526 2—3

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.